

לשון הופר

גיליון מס' 4 – פברואר 2002

למגדלים שלום,

שנה חדשה החלה ואיתה גם מחשבות, רעיונות, תכניות ויעדים לשיפור השירות והמערכת. מעבר לעבודה השוטפת יש בכוונתנו לבחון ולעסוק במספר נושאים:

- 1. בחינת מבנה הבעלות של "שיאון"**
הבעלים של "שיאון" נכון להיום הן האגודות "און" ו"השרות להזרעה", בחלקים שווים. בכוונתנו לעסוק השנה בבחינה והצעה לאסיפות לשינוי הבעלות, כך שהמגדלים יהיו ישירות הבעלים ב"שיאון".
- 2. בחינת צורת חיוב המגדלים עבור השרות שמקבלים מ"שיאון"**
מזה מס' שנים החיוב מתבצע על פי הגורמים הבאים:
 הזרעה 1-5
 הזרעה 6
 הזרעות מ-11 ומעלה
יש בכוונתנו לסיים עד סוף הקיץ הנוכחי את הבחינה והדיון כך שנוכל לקראת שנת 2003 לפעול על בסיס החלטותינו.
- 3. שיפור תנאי הגידול של הפריים**
אנחנו עוסקים בבחינת הנושא. אין ספק כי צריך לעשות פה מהלך שיקפיץ אותנו מספר מדרגות קדימה.

- אנחנו מקטינים את המחיר לשנת 2001 ב-10 ש"ח למוזרעת ראשונה. קיבלת זיכוי בחשבונית המצורפת.
- מגדלים שאישרו לנו כי הגבייה של ההתאחדות תעשה באמצעותנו יוכלו לראות כבר בחשבונית הנוכחית את החיובים.

בברכה והצלחה לשנה החדשה,

שאול רשף

חברה ישראלית
להזרעה מלאכותית
וטיפוח בע"מ

המערכת:
אתר צפון

דואר שריד 30099
טל': 04-6540142
פקס: 04-6545486

E-MAIL:
north@sion-israel.com

אתר דרום

ד"ג שקמים 79800
טל': 08-8592812/3
פקס: 08-8593381

E-MAIL:
south@sion-israel.com

מחלת ה- CVM והניצוצות

סביבה

Complex Vertebral Malformation, CVM

שהיא תוצאה של גן רססיבי, נשלט. כלומר, שפרה/נשא לא סובל אך כאשר תא זרע נושא גן כזה, נפגש בביצית נושאת גן כזה, נוצר וולד עם שני גנים כאלה, הומוזיגוט. וולד כזה, לפי המחקרים מת באחד השלבים לאורך ההריון, לפעמים ממש בהמלטה עצמה.

כאשר התגלתה המחלה ומנגנוניה, הדנים גילו לראשונה שיטה לזיהוי ה-DNA של הגן והוציאו עליה פטנט. עתה כל פר או פרה יכולים להיבדק ע"י שליחת רקמה כגון דם, זרע וכדומה וכדי להוכיח את חפותם – נשא או לא נשא, עליהם פשוט להיבדק במעבדות הדניות. קצת יקר.

בארצות המערב מתייחסים בשנה האחרונה לבדיקה זו כאל חובה. אינפורמציה קצת מוסתרת אבל ניתן למוצאה, אפילו באינטרנט.

במשך השנה האחרונה הוצאו מאמרים רבים ושונים כיצד להלחם במחלה החדשה, החל ממאמרים מדעיים החוקרים אותה וכלה במאמרי מרדכי מלען ב"משק הבקר והחלב", המתארים אותה ומספרים מה נעשה בעולם אודותיה.

הבעיה שלנו היא איך, מצד אחד לא להיכנס לפאניקה, גם כחקלאים, מגדלי פרות המזריעים את פרותיהם שאינם רוצים להכניס לרפתותיהם נוק גנטי, ומצד שני, אינם רוצים להיסחף, ובגלל איזה שטות מזערית שעושה רושם לאבד פרים נפלאים בעלי ערך גנטי נדיר. איך לא להוציא כספים מיותרים על נקיטת אמצעים ללא צורך, ומצד שני לא לשבת ולא לעשות כלום מתוך מחשבה ש"לנו זה לא יקרה".

לאחרונה פורסם מאמר של פרופ' קנט ויגל, גנטיקאי מאוניברסיטת ויסקונסין ויועץ של חברות להזרעה מלאכותית, אדם פרקטי מאוד שבסיכומו הוא אומר:

1. לא להיבהל. מאות שנים חיינו

עם הגן הזה, התקדמנו יפה מאוד,

ונתקדם גם להבא. ◀

הותיקים שבינינו ודאי זוכרים את המחלות שהתגלו כחדשות בעשרות השנים האחרונות. אם רק להזכיר חלק מהן – לפני למעלה מ-10 שנים נכנסנו למלחמת חורמה במחלת ה-BVD המסובכת ובלתי מובנת במנגנוניה, לא במהותה ולא בדרכים להיפטר ממנה. שחטנו במשך השנים הראשונות הרבה פרים (הבולט שבהם – פצפון), וחלקם הגדול היו פרי המתנה.

אחריה התגלתה המחלה הגנטית הקרויה BLAD, מחלה הגורמת למחסור בתאי דם לבנים, לשלשולים ביונקים ולתמותה ביניהם. פרים שיש להם גן כזה מורשים בשיעור קטן ומסוים את המחלה. באירופה ואמריקה לפרים הטובים ביותר היה הגן הזה והרפתניים המשיכו לעבוד איתם ובגדול, אך אנחנו החלטנו שלא נעבוד עם הפרים החיוביים למרות חילוקי הדעות שהיו בין המבינים יותר ופחות (דילר, דלפי, בני דלייט).

אוכלוסיית פרות ארץ ישראל היתה כמעט נקייה מגן ה-BLAD והיתה יכולה להתנהג כך או כך עם התנקות טבעית.

לפני שנים ספורות הגיעה שיטה חדשה ורגישה לזיהוי חיידק בת שחפת, שיטת ה-ELISA, שעליה יש "מה זה ויכוח". כן צודק, לא צודק, נמצא בזירמה, לא נמצא בזירמה, חשוב, לא חשוב, מידבק, לא מידבק, באיזה גיל, בשביל מי, יהיה יצוא, לא יהיה יצוא, צריך לשמור בכלל פר נקי מבת שחפת או לא. ובינתיים טיהרנו את הפריה מבת שחפת מפרים כמו דליה ודנדן ואיבדנו בהזדמנות זאת פוטנציאל גבוה מאוד של בני דאמסל, פרי המתנה מבטיחים שייתכן והיו פרים טובים מאוד בעתיד הקרוב.

אגב, כל ההחלטות בנושא המחלות המדבקות הן בתיאום עם הוראות השירותים הוטרינרים של משרד החקלאות.

עתה התגלתה המחלה הגנטית החדשה,

2. לא כדאי לעבוד על הנקבות. לא יקרה שום אסון אם ייווצרו עוד כמה נקבות נשאויות.

3. צריך לעבוד על העתיד בפריות ואז, בעוד כמה שנים הגן ייעלם בכל האוכלוסייה ממילא בבת אחת.

אגב, למי מכם שיש Howards Dairyman - המאמר פורסם באנגלית בגיליון נובמבר 2001, ותרגומו בעברית יופיע בקרוב גם ב"משק הבקר והחלב". חוץ מזה, בועדת הטיפול של "שיאון" יוחלט על תוכניתנו ביחס ל-CVM, והיא גם כן תפורסם ברבים ועיקרה יהיה הקרב על העתיד. כלומר, כיצד לא להכניס עגלים חדשים נשאים לתכנית הטיפול, אך לא להוציא ממנה עגלים שכבר עבדו והם בעלי ערך גנטי משוער טוב. ■

הפרים הצעירים המבטיחים

לשנת 2002

זכור, בערך לפני חודש, עם פרוס השנה האזרחית ובאמצע תקופת הלוח החדש, לוח הפרים אוגוסט 2001, יצאנו עם לוח ביניים של פרים צעירים מבטיחים המחליפים את הפרים הצעירים ה"אדומים" של הלוח הגדול וזאת מכמה סיבות.

ראשית, משום שההבטחות הן רק הבטחות ויש לקחת אותן באותה זהירות שהחלטנו עליה כאשר החלטנו להשתמש בפרים צעירים מבטיחים. כלומר, הפצה מוגבלת, מדודה ומקובלת בעולם הגדול, כ- 5,000 הזרעות לפר. הגענו למספר ההזרעות האלה לארבעת הפרים שהיו בלוח ולכן רצינו להחליפם.

שנית, הגיעו בינתיים פרים טובים יותר בכמה מאות ק"ג חמ"מ ובימים טרופים אלה מי לא יתכופף להרים כמה מאות ליטרים כאלה.

רבים וטובים עטו עלינו שהרפתנים רוצים לראות יותר פרים "שחורים" בפסגת הלוח ולא "אדומים", ובכלל, רצוי להפריד את המבטיחים מהנבחנים ועוד הצעות רבות.

בואו נשוב וניזכר במה שהיה ובמה שעושים אחרים בעולם, חכמים לא פחות.

כאשר הומצא הפרמטר הזה – "ערך גנטי עגל" המורכב מהממוצע בין אומדני ההורשה של אביו ושל אימו, התחלנו להעריך גם לפיו את העגלים החדשים. כמובן, מידת הביטחון היתה פחותה בהרבה מאשר לפי מבחן פרים, אבל בגדול, כקבוצה, הם צודקים וקולעים.

כאשר לוקחים את ההזרעות של קבוצה רחבה של פרים צעירים מבטיחים הם בדרך כלל קולעים למטרה, למעט פה ושם פספוסים צורבים וכואבים כלפי מטה, מול הצלחות מחייכות שקוראים להן "מזל" כלפי מעלה.

הרעיון הזה, כרגיל, נכנס לעולם הטיפול כמו פינג פונג. מצד אחד בהתלהבות עד כדי שימוש בפרים כאלה כאבות לפרים, ומצד שני בנסיגה כמשנה זהירות.

אנו לקחנו את שביל האמצע. שילבנו אותם בלוח הפרים תוך כדי הסברה ככל האפשר לרפתנים ולמזריעים ולתכניות השידוך.

1. אין הבדל בין פר צעיר מבטיח מס' 1 ומס' 5.

2. השתמש בכולם בצניעות, בשוויון, משהו כמו 2%-3% מההזרעות לפר.

3. יש להיזהר ולא להגזים באף אחד מהם. ◀

**בטבלה הבאה מובאת רשימת הפרים הצעירים שאנו מקווים שיגיעו
לעבודה בשנת 2002 כפרים צעירים מבטיחים:**

תאריך לידה	ערך גנטי עגל נכון להיום	אב האם		אב הפר		הפר		מס' מ
		מספר	שם	מספר	שם	מספר	שם	
05/03/01	745	5180	וודהב	5216	בובסטאר	7029	בת	1
03/10/00	715	3089	פצפון	5216	בובסטאר	7006	בילבי	2
27/11/00	703	3304	גופי	5218	הראלד	7019	הררי	3
08/01/01	579	2352	לעם	3595	סידון	7045	סופה	4
02/01/01	639	3599	הר	3595	סידון	7049	סרדין	5
19/12/00	638	2363	סיזר	3595	סידון	7022	סיגר	6
14/01/01	615	5179	גיפרי	3646	סדק	7080	דופרי	7
14/01/01	614	5173	סופרים	5214	לרגו	7035	לירון	8
14/01/01	614	5173	סופרים	5214	לרגו	7032	ליבי	9

**שיהיה להם ולנו בהצלחה איתם,
ד"ר חיים שטורמן**